

PŘÍLIŠ MLADÁ MANŽELSTVÍ

Damián

Definujme hned, co tímto označením míníme: manželství lidí mladších než 20–21 let, obou zpravidla stejně starých. Je to dnes světový jev, běžný i v křesťanských prostředích. Zamysleme se nad tím, co nám říká zkušenost.

Důvody k těmto sňatkům jsou velmi různorodé. V křesťanských prostředích jsou často podporovány úvahou, která má své oprávnění: příliš dlouhé *známosti* jsou nezdravé, nesou v sobě riziko, že se mladí lidé začnou intimně stýkat před uzavřením sňatku. Není-li takový vztah stvrzen včas uzavřeným manželstvím, dochází k pozvolnému ochlazení a uvolnění vztahu, což vede ke střídání partnerů. Považuje se tedy za lepší, aby se takoví mladí lidé skutečně vzali a uzavřeli řádné manželství.

Další důvody mohou vycházet z mladých lidí samých. Někdy to bývá *útek z rodinného prostředí*, které se zdá neúnosné. Obvykle jde o rozvrácené manželství rodičů nebo o nadměrný dozor nad dorůstajícím dítětem, které vyústí ve špehování, jindy v neuvážené a nemístné zasahování a rady k volbě partnera a vměšování se do jejich vztahu. Nežádka ale vznikl neoprávněný odpor mladých lidí k jakékoli, i legitimní autoritě a alergii i vůči laskavé a dobře míněné kritice (tu laskavost bych podtrhl). Útek k úplné svobodě a před jakýmkoli podřízením.

Další důvod se strany mladých lidí lze spatřovat v jejich *zamilovanosti* „až po uši“, která nese ještě rysy dětinství a nezralosti. Nedožrala (ještě nemohla) v opravdovou hlubokou lidskou lásku. Skoro denní zkušenost nám ukazuje, že pohled na druhého partnera je u těchto mladých lidí velice zjednodušený; nevidí, co ještě vidět neumí nebo vidět umíněně nechtějí. Jsou přesvědčeni, že by jim unikla jediná a neopakovatelná životní šance. Mladý člověk nemá v tomto věku prostě dost vyzrálý a zkušeností a rozhledem podložený etický pohled na svého partnera. Při velké, rostoucí lásce, která má v prvních fázích převážně ráz biologické pudové atraktivity, nemá ani kousek odstupu a přístupnosti k názoru přítele a rodičů, kteří partnera vidí v trochu jiném osvětlení. Doznívající pubertální hostilita k světu dospělých tu také nepochybně hraje svou úlohu.

Příliš častou příčinou sňatku u těchto mladých lidí je skutečnost, že *čekají rodinu*. Je to důsledek dnes obecně „platného“, ničím neodůvodněného a lidsky nepřirozeného názoru, že mladí lidé se musejí pohlavně stýkat, sotva jsou téměř styku schopni. Názor platný nejen mezi mládeží, což by bylo spíše pochopitelné, ale i mezi mnohými rodiči – kteří si za svého mládí nic takového nedovolili – i mezi četnými psychology a pedagogy. Důvody a oprávněnosti těchto názorů se zde zabývat nebudeme. Jisté je tolik, že řada těchto mladých lidí buď v úplné bezstarostnosti nebo neobratností v zacházení s antikoncepcí dospěje k těhotenství děvčete, jehož plodnost je v tomto věku maximální, a stojí před tvrdým dilematem: buď potrat, který se seriózní gynekolog v tomto věku a u prvního těhotenství neodvážá indikovat, nebo sňatek. Doma buď hromobití, nebo rozpačité inscenování rodinného radostného překvapení, které se zamaskuje a zpestří narážkami ve svatebních přípitcích.

Nelze ani přezírat, že při uzavírání těchto sňatků se snad v podvědomí všech zúčastněných ozývá spodní tón vědomí, že to není nic nerozlučného, a že nepůjde-li to, mladí se zase rozejdou. A to se u nás u každého třetího až čtvrtého mladého manželství do pěti let uskutečňuje.

Situace se obráží i ve *výchově dítěte*, které se narodí. „Děti mají dítě“. Pozorují-li někdy výchovné názory a metody těchto mladičkových lidí vůči jejich dítěti, je mi někdy úzko. Často ovšem přesunou veškerou péči o dítě na babičku, což je také špatné. Ta je na to psychologicky relativně příliš stará a její vztah k vnoučeti jiného typu než matky. Nemůže matku nahradit ani z pozice vlastního vztahu ani z pohledu dítěte. To však je samostatná otázka.

Takové dvojice, až na vzácné výjimky, nemají vlastní *byt*. To je situace riskantní. Společné bydlení s rodiči může sice u mravně velmi vyspělých lidí, mladých i starých, být obohacením a školou života, rozšířením plodného rodinného společenství, ale příliš často je naopak zdrojem stupňujících se konfliktových situací, které končí rozvodem mladého manželství.

Jiným nezdravým rysem těchto manželství je přílišné spoléhání na rodinné *zázemí*. Ve všem. Ekonomicky, bytově, starostí o dítě. Mladí lidé si vůbec nepřipouštějí starosti, „co to obnáší“ založit vlastní, samostatnou rodinu a jejich starost se dětsky zaměřuje na školu, výsledek zkoušek, jak to dopadne s vojnou a podobně. Manželský start do života o berlích.

Tato situace se však i jinak obráží ve vztahu mladých lidí, a to starostí zvyknout si na nejlépe vyhovující způsob *antikoncepce* — ať dítě mají nebo nemají — a rozhodnutím, že dítě budou mít „až“. Z počátku až dostudujeme, až bude manžel po vojně, až budeme mít zaměstnání, až budeme lépe bydlet, až se trochu lépe zařídíme, pak až dosáhneme celkově lepšího standardu, jako mají ti a ti naši přátelé. To ovšem vyžaduje stálý rodinný příjem a manželé dojdou k závěru, že teď ještě by žena nemohla odejít na „mateřskou“, přídavky a pak ještě rok či dva zůstat doma s dítětem. Dlouhodobé snížení standardu. A tak se v bezpečí a pohodlí antikoncepce hromadí psychologické a zdánlivě i etické důvody, proč se příchod dítěte oddaluje, až se postupně objeví další závažná argumentace: žena se na dítě, nebo další dítě, cítí už moc „stará“. A maminka ji také potvrdí. I ona se totiž již cítí na výpomocnou péči o dalšího vnuka moc stará. Výsledek: rodinné torzo s nejvýš jedním dítětem.

A proč to přičítat na vrub těm příliš mladým manželstvím? Proto, že s antikoncepcí začali hned od začátku, dlouhodobě, zvykli si na ni, vyhovovala jim, což by se s větší pravděpodobností nestalo, kdyby se byli brali už lépe pro společný život ekonomicky a sociálně zajištěni. Byli by dítě přijali už do svých začátků a v tomto rodinném stereotypu pak mohli pokračovat.

Je tu i další důležitý faktor, který mluví pro zralejší sňatky. Je běžné, že příliš mladá manželství uzavírají partneři stejného věku; někdy je děvče o něco starší. V tomto věku to ještě nemá význam a přehlédne se to. Je také světovým trendem zdůrazňování partnerství, jímž se rozumí rovnost postavení eticky, ekonomicky, právně, pracovní i biologicky. Mělo by to být vždy i v povinnostech a úkolech. V současné civilizaci je to požadavek správný. Dolehne-li však na mladou rodinu zvenčí krizová situace, vyžadující zásahy do vnějších životních podmínek a vztahů,

začne se rodina spontánně a zcela legitimně opírat o *otce*, který to musí „nějak zařídit a vyřešit“. K tomu však je nutné, aby ho rodina i vnitřně považovala za autoritu a oporu, což se lépe uplatní, je-li o něco starší než žena, tedy i zkušenější a sociálně pevnější. Takové svazky s určitým zdravým věkovým rozdílem, (kolem pěti let) se dají uzavřít jen tehdy, jsou-li snoubenci dospělejší. Biologická zdravotnost této zásady se také projeví až po létech, kdy muž stále ještě zůstává esteticky ve formě, zatím co se stejně stará žena pro něj stává biologicky neatraktivní. Je jisté, že se takové situace v pozdějším věku dají zvládnout vynikajícím etickým vztahem, který si mohou manželé vypěstovat, ale je příliš mnoho takových, kteří to nezvládnou a tam pak dochází k nevěrám, které se buď mlčky přehlížejí nebo vedou k rozvratu. Že na to doplácí žena a děti, je zřejmé. Jiné, ale neradostné řešení, těchto pozdních stadií vztahu je pohodlná rezignace a ustálený zvyk.

Zbývá ještě vrátit se k námitce, že bránit těmto velmi mladým manželstvím znamená vehnat mladé lidi do situací, že začnou *spolu žít* „jen tak“, kamarádsky, s nevyřčenou dohodou, že toho nechají, až je to přestane bavit, nebo než si najdou atraktivnějšího partnera. Tento styl sexuálního života se jim časem stane zvykem, který postupně vytlačí jakékoli hlubší lidské vztahy a volné soužití se jim stane prostým uspokojováním psychofyzických potřeb. „Lidské“ se zúží nanejvýš na pochybnou poezii, která je apoteózou okamžiku, přítomné chvíle; nedívají se ani zpět ani dopředu. Jisté se i v tomto životním stylu může objevit velká opravdová láska na celý život, ale to patří spíše k výjimkám. V čem je omyl? V tom, že se dnes obecně považuje nutnost intimních vztahů velice mladých lidí za legitimní a samozřejmou. To ovšem není pravda. Je jisté, že zachování pohlavní zdrženlivosti je pro ně v dnešním morálním klimatu a ve všem, co je obklopuje, včetně všech sdělovacích prostředků, krajně obtížné. Vyžaduje to intelektuální a mravní výši, kterou nemají kde načerpat. Musí nám být „lito zástupů“. Ale znamená to mávnout rukama a pak je složit v klín?